

Bezdroża

travelbook

Litwa, Łotwa i Estonia

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Autorzy przewodnika: Joanna Felicja Bilśka, Michał Lubina,
Agnieszka Apanasewicz, Antoni Trzmiel, Andrzej Kłopotowski

Redaktor prowadzący: Agnieszka Krawczyk

Redakcja: Jerzy Terka

Opracowanie kartograficzne: Grzegorz Marchut, Dawid Kwoka

Projekt okładki: hotmedia

Skład: Agata Krupiowska

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dolożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 2309863
e-mail: redakcja@bezdroza.pl
księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?belit1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I
ISBN: 978-83-246-8627-8
Copyright © Helion, 2014

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Litwa, Łotwa i Estonia

Kup książkę

Poleć książkę

CUDA NATURY

Park Narodowy Mierzei Kurońskiej

Obszar parku obejmuje litewską część Mierzei Kurońskiej, pas lądu oddzielający Zalew Kuroński od Morza Bałtyckiego. Charakterystycznym elementem krajobrazu parku są piaszczyste wydmy, które naniósł morze, polacie piasku przypominające pustynię.

Park Narodowy Lahemaa

Obszar parku obejmuje część bałtyckiego wybrzeża wraz z wysepkami, tereny bagienne i wzgórza morenowe. Część powierzchni parku stanowią ściśle rezerваты przyrody, niedostępne dla turystów ze względu na unikalną faunę i florę. Wybrzeża zatok i płytsze wody są usiane charakterystycznymi głazami narzutowymi, spośród których największy jest Jaani – Toma Suurkivi.

Wodospad Jägala

Kaskada o wysokości 7,2 m i bursztynowym kolorze wody, zabarwionej piaskiem, jest nazywana „Estońską Niagarą”. Jest to jeden z najwspanialszych estońskich pomników przyrody. Wiosną i jesienią wodospad jest najbardziej okazały, natomiast zimą zamarznięta woda tworzy fantazyjne formy.

Rezerwat Dziedzictwa Rebala w Jõelähtme

Rezerwat rozciągający się na powierzchni 25 km² zawdzięcza swoją sławę odkryciu cmentarzysk datowanych na epokę brązu (800–500 p.n.e.). Na tym terenie odkryto największą liczbę zabytków archeologicznych w Estonii.

Park Narodowy Gauja

Największy kompleks parkowy w krajach bałtyckich obejmuje dolinę rzeki Gauja wraz z dziesiątkami jej dopływów: źródełek, potoków i strumieni. Część obszaru stanowi rezerwat przyrody, reszta powierzchni parku ma charakter bardziej krajobrazowy.

Kup książkę

Poleć książkę

PERŁY ARCHITEKTURY

Bazylika archikatedralna w Wilnie

Najważniejsza świątynia na Litwie jest nazywana *Altare patria* – ołtarzem Ojczyzny. Budowla jest nie tylko narodowym panteonem, ale także jednym z najpiękniejszych zabytków wileńskiego klasycyzmu.

Zamek na wyspie na jeziorze Galvė w Trokach

Jedyny zamek na Litwie i w Europie Wschodniej położony na wyspie. Odrastająca w XX w. gotycka budowla, otoczona murami i fosą. W zamkowych wnętrzach jest prezentowana ekspozycja poświęcona historii Trok i trockim Karaimom.

Klasztor Kamedułów w Połajściu

Największy na Litwie zespół klasztorny, położony w malowniczej okolicy, na półwyspie otoczonym wodami tzw. Morza Kowieńskiego. Sercem monumentalnego barokowego założenia jest kościół klasztorny pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny.

Ruiny zamkowe w Kieś

W Kieś znajdują się średnio-wieczne ruiny fortecy, uważanej niegdyś za drugą pod względem wielkości w Inflantach. Otoczony fosą i dobrze umocniony zamek był główną siedzibą wielkiego mistrza Zakonu Inflanckiego. Do dziś zachowały się imponujące ruiny i okazałe wieże zamkowe.

Ostra Brama

Jedna z dawnych bram miejskich, która stała się symbolem Wilna. W znajdującej się od strony północnej kaplicy Ostrobramskiej, jest umieszczony cudowny wizerunek Matki Boskiej Ostrobramskiej.

Kup książkę

Poleć książkę

Secesyjne budowle w Rydze

W stolicy Łotwy zachowało się ponad 130 secesyjnych budynków, rozsianych na całym obszarze miasta. Na szczególną uwagę zasługują: Dom z Wieżyczką, Dom Kariatydy i Atlanta, Koci Dom.

Pałac Rundāle

Słynny zespół pałacowy uznaje się za najpiękniejszą na Łotwie budowlę barokowo-rokokową, określaną mianem „łotewskiego Wersalu”. Pałac został zaprojektowany przez Francesco Bartolomeo Rastrelliego, który był również autorem projektu Pałacu Zimowego w Petersburgu. Wnętrza pałacu są udostępniane zwiedzającym.

Sobór Aleksandra Newskiego w Tallinie

Sobór wzniesiony na wzgórzu Toompea symbolizuje potęgę Rosji i jej wszechogarniające wpływy. Cerkiew została poświęcona protoplaście rodu książąt moskiewskich, władcy Nowogrodu Wielkiego, Aleksandrowi, który w XIII w. podbił większą część terenów Estonii.

Kadriorg w Tallinie

Barokowy kompleks pałacowo-parkowy rozciągający się na powierzchni 100 ha zachwyca bogactwem i rozmachem. Ekspozycja we wnętrzach pałacu obejmuje zabytki sztuki użytkowej, malarstwa i rzeźby.

Zamek biskupi w Kuressaare

Zamek jest najlepiej zachowaną średniowieczną fortecą w państwach nadbałtyckich. Pierwotnie był otoczony wysokim murem, którego część zachowała się do dzisiaj. W zamku mieści się muzeum, w którym jest prezentowana ekspozycja dokumentująca dzieje wyspy od czasów prehistorycznych do odzyskania niepodległości.

Kup książkę

Poleć książkę

WYBRANE ZABYTKI UNESCO

Wileńskie Stare Miasto

Stare Miasto, które rozciąga się na obszarze 255 ha, przetrwało nienaruszone zarówno II wojnę światową, jak i czasy radzieckiej okupacji. Można tu znaleźć wyjątkowe zabytki, reprezentujące wszystkie historyczne style architektoniczne.

Park Narodowy Mierzei Kurońskiej

Skrąbek ziemi wcinający się w morze, na którym kosa tworzą piaski, które naniósłoby morze. Ruchome piaski wciąż przesuwają się w kierunku morza, nawet kilka metrów rocznie.

Tallińskie Stare Miasto

Tallińskie Stare Miasto tworzy płatanina wąskich uliczek, mieszczańskie kamieniczki i zabytkowe kościoły. Na szczególną uwagę zasługuje średniowieczny rynek z gotyckim ratuszem.

Kup książkę

Poleć książkę

MIEJSCA O CIEKAWEJ TRADYCJI

Meczet w Kownie

Jest to jedna z czterech tego typu budowli na Litwie. Modlą się tu zarówno Tatarzy, jak i muzułmanie pochodzący z byłych republik radzieckich i Środkowej Azji.

Muzeum Etnograficzne w Rydze

Na skansen składają się zabudowania mieszkalne, zagrody i dwory pochodzące ze wszystkich zakątków Łotwy. Ekspozycję zabytkowych obiektów uzupełniają pokazy dawnych łotewskich zwyczajów, pracy pszczelarzy, kowali czy garncarzy.

Skansen budownictwa drewnianego Rocca Al Mare w Tallinie

Ekspozycja obejmuje unikatową kolekcję zagrod chłopskich, wiatraków i spichlerzy pochodzących z różnych regionów Estonii. Wiejskie chaty, szkółka niedzielna i drewniana kaplica z Sulepa są wyposażone w oryginalne meble i sprzęty codziennego użytku.

Kenesa karaimska w Trokach

Jest to świątynia Karaimów, którzy pojawili się na Litwie w XIV w. Jest to grupa etniczna posługująca się własnym językiem, której członkowie są wyznawcami odłamu judaizmu. Kenesa została wybudowana w XVIII w.

Cmentarz karaimski w Trokach

Na terenie cmentarza zachowało się wiele starych nagrobków w formie stelli z napisami po polsku, karaimsku i rosyjsku.

PRZEŻYCIE, KTÓRE MUSI STAĆ SIĘ UDZIAŁEM KAŻDEGO TURYSTY

Spacer na Zarzecze

Każdy powinien wybrać się do wileńskiej wolnej republiki artystów. Nie warto zwlekać z wizytą na Zarzeczu – kto wie, czy z czasem nie podzieli ono losu moskiewskiego Arbatu. Nikną bowiem przdziwne, misterne drewniane konstrukcje oraz odrapane budynki, które nadają temu miejscu specyficzny charakter.

Spacer na cmentarz na Rossie

Zwiedzanie wyjątkowej nekropolii, nie-rozerwalnie związanej z polską historią, jest obowiązkowym punktem wycieczek po Wilnie. Jest to jeden z najstarszych cmentarzy w Europie. Spoczywa tutaj wielu wybitnych Polaków.

Zakupy na kiermaszu Kaziukowym

Z okazji dnia patrona Litwy, św. Kazimierza na początku marca w Wilnie odbywa się tradycyjny jarmark odpustowy, podczas którego można nabyć wyroby rzemiosła artystycznego i prace twórców sztuki ludowej.

Przejażdżka kowieńskimi funikulerami

Kolejki szynowe kursujące na krótkich trasach zostały przejęte z Francji. Kowieńskie funikulary łączą centrum miasta ze wzgórzami Žaliakalnis (Zielona Góra) i Aleksotas.

Wycieczka na Górę Krzyży

Jest to wzgórze położone kilkanaście kilometrów na północ od Szawli. Góra Krzyży powstała w okresie powstań na Litwie i była z nimi ściśle związana. Władze carskie zabroniły stawiania krzyży na grobach powstańców, usypano więc górkę, gdzie symbolicznie oddawano cześć poległym. Od tego czasu stale przybywa krzyży, stawianych przez wiernych w różnych intencjach.

Wypicie kawy na szczycie wileńskiej wieży telewizyjnej

Warto opuścić wileńską starówkę, aby udać się do kawiarni znajdującej się na wieży telewizyjnej, skąd można spojrzeć na miasto z dystansu dzielnicy Karoliniškės.

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Największe atrakcje Litwy

Z Litwą, która przez wieki tworzyła z Polską jeden organizm państwowy, łączą nas tradycje kulturowe i wspólna historia. W Wilnie czy Kownie odkryjemy na nowo zapomniane dziedzictwo wspólnej przeszłości. Miłośnicy zabytków, imprez kulturalnych i festiwali powinni odwiedzić Wilno, które zachwyca urokliwą starówką i barokowymi zabytkami, malowniczo położone Troki i jedno z najważniejszych litewskich centrów kulturalnych – Kowno. Jednak Litwa to nie tylko pamiątki dawnej świetności.

Oswobodzona z więzów reżimu komunistycznego, przechodzi zmiany polityczne, ekonomiczne i społeczne, rozwija się i zaskakuje na każdym kroku.

Litwa to również raj dla miłośników przyrody. Na różnorodność wyjątkowych krajobrazów składają się malownicze wioski, urzekające pięknem jeziora, lasy, wzgórza, rzeki i łąki. Mimo że temperatura Bałtyku czasem odstrasza, można cieszyć się białym piaskiem długich plaż i kąpać się w morzu.

▼ Most Mendoga – nowoczesne oblicze Wilna

Wilno

Wilno może stanowić znakomity punkt wyjścia do wędrowki po państwach bałtyckich określanych – zupełnie niesłusznie – mianem „trzech siostr”. Na ulicach wciąż można usłyszeć język polski i zauważyć rodzime akcenty. Mimo to Wilno do polskich miast nie należy – o czym trzeba pamiętać. Niektórzy twierdzą, że łatwiej je pokochać, niż zrozumieć. Przez setki lat żyły tu obok siebie i przenikały się rozmaite mniejszości narodowe, tworząc osobliwą tożsamość Wilna. Ten tygiel kultur zachował się do dziś. Dostojęstwo wileńskiej starówki doceniono, wpisując ją na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO.

Dzisiejsze Wilno to jednak nie tylko zażytki i polskie sentymenty. To szklane wieżowce z centrami handlowymi i biurowe sięgające nieba. Miasto modne i ceniące przez turystów, pełne klubów nocnych, restauracji, luksusowych hoteli i drogich samochodów uosabia litewskie marzenia i pragnienia.

HISTORIA

Powstanie pierwszej osady datuje się na ok. V w. Na przełomie XII i XIII w. uformował się gród, którego władcą był książę **Świntoróg**. U stóp dzisiejszego Wzgórza Zamkowego wybudował on świątynię Perkuna – w słowiańskich wierzeniach pogańskich najpotężniejszego boga nieba i piorunów. W XIII w. władca grodu został Mendog, który starał się połączyć rozproszone plemiona litewskie. Według podań wcześniejszą siedzibą książąt miało być miejsce zwane Voruta, jednak do dziś nie jest znana jego lokalizacja. Nie wiadomo także, dlaczego przeniesiono

główną siedzibę – najpierw do Kierniowa, później do Trok. Pewne jest za to, że Wilno było stolicą Litwy za panowania księcia Giedymina, który w 1315 r. doprowadził do zjednoczenia ziem litewskich. Siedzibą księcia był zamek obronny wzniesiony na Wzgórzu Zamkowym.

Na tle ówczesnej Europy Wilno rozkwitało politycznie i gospodarczo. Ponieważ leżało na przecinających się szlakach handlowych, stanowiło łakomy kąsek dla **Krzyżaków**, czekających, by zagarnąć je pod pozorem krzewienia nowej wiary – chrześcijaństwa. Giedymin był protoplastą **dynastii Giedyminowiczów**, która odegrała ogromną rolę w dziejach Litwy i Polski, rządząc przez kolejne stulecia. Po jego śmierci tron objął jego syn, **Olgiert**. W tym czasie w Wilnie znajdowała się największa w kraju świątynia Perkuna, o której zburzeniu marzyli Krzyżacy, a której zaciekle – i z powodzeniem – bronił Olgiert.

Śmierć Olgierta zapoczątkowała walki o sukcesję między księciem **Witoldem** a **Władysławem Jagiełłą**. Zgodnie z prawem dziedziczenia Wilno otrzymał Władysław. Kłeska skłoniła wielkiego księcia do szukania sojuszników wśród Krzyżaków. W trakcie walk między zakonem a Jagiełłą miasto kilkakrotnie niszczone. W 1385 r. kuzyni doszli do porozumienia i Witold wyraził zgodę na podpisanie **unii w Krewie**, na mocy której Jagiełło stał się królem związku Polski i Litwy. Zmiana statusu państwa stała się przyczynkiem do jego ochrzcenia oraz nadania stolicy praw miejskich, co uczyniono w 1387 r. By ostatecznie położyć kres pogańskim kultom, na miejscu świątyni Perkuna wzniesiono drewnianą katedrę św. Stanisława

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

(Arkiatedra Bazylka). W 1401 r. Witold otrzymał tytuł wielkiego księcia litewskiego. Za jego życia Wilno i okolice miasta zasiedlały kolejne narodowości – Tatarzy i Karaimowie, a później także Polacy i Białorusini.

W 1503 r. **Kazimierz Jagiellończyk** rozkazał otoczyć Wilno murami obronnymi z 9 bramami i 3 basztami. Rozciągające się na powierzchni 100 ha fortyfikacje miały zapewnić bezpieczeństwo miastu, do którego już wówczas należały liczne dzielnice na przedmieściach, tj. Antokol, Zarzecze, Łukiszki i Rossa. W XVI w. do aglomeracji przyłączono Śnipiszki i Zwierzyniec. Wilno liczyło wówczas ok. 75 tys. mieszkańców.

Wkład w rozwój litewskiej stolicy miał też król **Zygmunt August**, który wraz ze swym dworem osiadł tu w 1544 r. Dzięki niemu w 1569 r., zawarto **unię lubelską** między Polską i Litwą. Na skutek zapisów unii Wilno na 350 lat straciło funkcję stolicy na rzecz Krakowa i Warszawy. Nowa sytuacja doprowadziła też do stopniowej polonizacji litewskiej elity i upowszechnienia kultury europejskiej. Dla miasta zmiany te miały pozytywny skutek, zwłaszcza w dziedzinie

oświaty. Sprowadzeni do Wilna jezuici otworzyli kolegium, które **Stefan Batory** przekształcił w Akademię Wileńską (1569), zwaną później Uniwersytetem Wileńskim. Pierwszym rektorem uczelni był ksiądz **Piotr Skarga**. Jezuickie początki historii uniwersytetu sprawiły, że był on ośrodkiem walki z reformacją. Istotny wpływ na „duchową” historię Wilna miał kult św. Kazimierza (1458–84), patrona Litwy. Podobno zwycięstwo nad Rosjanami pod Połockiem w 1518 r. miało miejsce tylko dzięki jego opiece. Święto patrona Litwy przypadające na dzień 4 marca obchodzi się do dziś. Organizowany jest wówczas wielki jarmark znany jako **Kaziuki**.

W 1610 r. Wilno strawił ogromny **pożar**. W latach 1655–60 strzegące spokoju mieszkańców mury obronne skruszyły wojska moskiewskie. Oba wydarzenia znacząco zahamowały rozwój miasta.

Spokój przywrócony przez hetmana Michała Kazimierza Paca nie trwał długo. W 1702 r. podczas wojny północnej Wilno zajęli Szwedzi. Kolejne lata były znaczone dalszą serią tragicznych pożarów i epidemii.

▲ Palmy wielkanocne w czasie Kaziuków

Kup książkę

Poleć książkę

Bardziej łaskawy był dla Wilna wiek XVIII, zwłaszcza **panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego**. Dzięki niemu powstały pierwsze gazety, np. „Kurier Litewski”. Był to także korzystny okres dla środowiska żydowskich uczonych. Najwybitniejszym ich przedstawicielem był Elias Ben Salomon Zalman (1720–97), zwany Gaonem Wileńskim – wielki znawca Tory, Talmudu, Kabały oraz gramatyki hebrajskiej.

W czasie **insurekcji kościuszkowskiej** (1794) miasto zaatakowali Rosjanie. Choć pierwszy atak udało się odeprzeć, następny przyniósł druzgoczącą klęskę i Wilno włączono do Imperium Rosyjskiego. Rok później z miasta uczyniono stolicę guberni w zaborze rosyjskim. Tej trudnej sytuacji politycznej nie zmienił nawet **Napoleon**, który w 1812 r. zajął stolicę. Przegrawszy z carem Rosji, zmuszony był oddać Wilno i opuścić miasto.

Wiek XIX to z kolei czas rozbudzania świadomości narodowej, który swoim rozmachem objął całą Europę. Powstawały wówczas liczne organizacje patriotyczne – m.in. **Filomaci, Filareci, Promieniści**. Pomimo represji ze strony caratu, Wilno pozostawało centrum życia kulturalnego i naukowego. Obok Adama Mickiewicza mieszkali tu i tworzyli tacy artyści, jak Juliusz Słowacki, Władysław Syrokomla, Józef Ignacy Krasiński czy Stanisław Moniuszko. Na polu kultury odznaczyli się również rdzenni Litwini: historyk Simonas Daukantas, pisarz Simonas Stanevičius, etnograf Kiprijonas Nežabitauskas-Zabitis.

Ważnym wydarzeniem w historii Wilna było **powstanie listopadowe** (1830). Fakt, że wzięła w nim udział spora liczba szlachty i chłopów, wywołał późniejsze represje ze strony caratu. Jeszcze drastyczniej władze zareagowały na wybuch **powstania styczniowego** (1863), któremu towarzyszyła fala nastrojów narodowowyzwoleńczych.

▲ Starówka

Powstanie krwawo stłumiono – głównie za sprawą gubernatora Michała „Wieszała” Murawjowa. Represje dotknęły wszystkich dziedzin życia społecznego. Dość dobrze rozwijała się za to gospodarka, prowadzona silną ręką cara. W 1862 r. uruchomiono połączenia kolejowe do Petersburga, Prus i Warszawy, dzięki czemu Wilno stało się ważnym węzłem komunikacyjnym. Pociągnęło to za sobą powstanie licznych fabryk, banków i sklepów.

W latach 1915–18 Wilno okupowali Niemcy. W tym czasie powstała również **Lietuvių Taryba** (Litewska Rada Narodowa). Na jej czele stanął działacz ruchu niepodległościowego Antanas Smetona. 16 lutego 1918 r. rada proklamowała niepodległość Litwy. Niestety, na początku stycznia miasto zajęła Armia Czerwona i miesiąc później utworzono **Radziecką Socjalistyczną Republikę Litwy i Białorusi** (tzw. Litbieł). W wyzwoleniu Wilna pomogli Polacy, którzy 19 kwietnia 1919 r. pod wodzą gen. **Edwarda Rydza-Śmigłego** zajęli miasto. Marszałek **Józef**

Kup książkę

Poleć książkę

Piłsudski wygłosił wówczas słynną odezwę *Do mieszkańców byłego Wielkiego Księstwa Litewskiego*. Rada Najwyższa na konferencji wersalskiej próbowała podzielić Wilno i Wileńszczyznę etnicznie, pozostawiając miasto po stronie polskiej (tzw. linia Focha). **Wojna polsko-bolszewicka** doprowadziła do ponownego zajęcia Wilna przez Rosjan, jednak Piłsudski nie zamierzał się poddać.

Niedługo potem gen. Lucjan Żeligowski zajął miasto wraz ze swymi oddziałami. Utrzymywano wtedy, że był to akt samowoli i buntu, choć faktycznie Żeligowski działał z polecenia Piłsudskiego. W ten sposób utworzono tzw. **Litwę Środkową**. Ponieważ na tym terenie dominowała ludność polska, decyzją Sejmu przyłączono ją do Polski. Tego posunięcia z kolei nie wybaczyli marszałkowi Litwini, uznając Polaków za zdrajców, którzy ukradli im stolicę.

W okresie międzywojennym nową stolicą litewską stało się Kowno. W Wilnie natomiast w tym czasie reaktywowano uniwersytet, któremu nadano imię Stefana Bato-rego, powstawały kolejne uczelnie wyższe, prasa, odradzało się życie kulturalne miasta. Powstała grupa literacka Żagary (1931–34), do

której należeli m.in. przyszły noblista **Czesław Miłosz** i Teodor Bujnicki. Rozwijały się także kultury innych narodów zamieszkujących Wilno – powstał Instytut Badawczy Języka i Kultury Żydowskiej (YIVO) z filiami w Warszawie i Nowym Jorku, którego członkami byli m.in. Albert Einstein i Zygmunt Freud. Powoływano do życia teatry, grupy artystyczne i muzea.

Na mocy paktu **Ribbentrop–Mołotow** Litwa wraz z Wilnem ponownie została włączona w strefę wpływów ZSRR. 18 września 1939 r. do miasta wkroczyła Armia Czerwona. Rok później rozpoczęto deportację ludności na Syberię. 21 lipca 1940 r. Sejm Ludowy proklamował powstanie **Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej**, która z kolei w sierpniu „dobrowolnie” weszła w skład ZSRR. W czerwcu 1941 r., realizując plan „marszu na Wschód”, miasto ponownie zajęli Niemcy. Okres hitlerowskiej okupacji to czas krwawych represji i eksterminacji miejscowej ludności, zwłaszcza żydowskiej. Wspierani przez nacjonalistyczne litewskie jednostki Niemcy wymordowali ponad 90% litewskich Żydów. Głównym miejscem

każni były podwileńskie Ponary (Paneriai). Zbrojny opór stawiała **Armia Krajowa** i oddziały żydowskiej Zjednoczonej Organizacji Partyzanckiej. Formacje litewskie walczyły głównie przeciw Armii Czerwonej (np. Leśni bracia), choć okupacja przyniosła też bratobójcze walki między narodami, które dotąd w mniejszej lub większej harmonii żyły obok siebie. W lipcu 1944 r. AK rozpoczęła powstanie w Wilnie, dzięki któremu objęła kontrolę nad miastem. Wolnością nie cieszone się jednak długo – wkrótce Wilno znowu zajęli Rosjanie, a NKWD aresztowało wszystkich polskich żołnierzy i oficerów.

Razem z Armią Czerwoną nadeszli przedwojenni litewscy działacze komunistyczni z Antanasem Sniečkusem na czele. Budowę nowego ustroju rozpoczęto od repatriacji ludności polskiej do Polski (objęła ona ok. 170 tys. ludzi). Ruszyła też odbudowa Wilna, poddana duchowi radzieckiej „finnej” architektonicznej, który na szczęście ominął starówkę.

Odwilż przyniósł dopiero koniec lat 80. W 1988 r. utworzono organizację Sajūdis, której członkowie dążyli do odzyskania

niepodległości Litwy. Jej liderem był prof. **Vytautas Landsbergis**. Stopniowo ruch zaczął osiągać sukcesy – pod presją społeczną władze komunistyczne zezwoliły na odprawianie nabożeństw w kościołach, przywrócono litewską flagę (żółto-zielono-czerwoną) oraz godło państwowe. W Wilnie i innych miastach odbywały się wielotysięczne antyradzieckie demonstracje. W 1991 r. Moskwa zdecydowała się użyć siły wobec zbuntowanej republiki. Do Wilna ruszyła rosyjska armia. Zaatakowano wieżę telewizyjną. Wojskowa okupacja trwała kilka miesięcy, jednak po **puczu Janajewa** w Moskwie żołnierzy wycofano. Od tego momentu kolejne państwa zaczęły oficjalnie uznawać istnienie Litwy na arenie międzynarodowej.

Lata 90. XX w. to czas powrotu do dawno utraconej równowagi. Zdemontowano pomniki bohaterów minionego ustroju, a miasto zaczęło stopniowo podnosić z ruin. Zgodnie z planami udało się zrekonstruować Zamek Dolny. Otworzono go w czasie obchodów tysiąclecia Litwy 6 lipca 2009 r. Dziś na baszcie Giedymina dumnie powiewa symbol niepodległości – flaga litewska.

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

WARTO ZOBACZYĆ

Zwiedzanie Wilna można rozpocząć przy wileńskiej **wieży telewizyjnej** (AB Lietuvos radio ir televizijos centras). Pijąc kawę na wysokości 190 m, w kawiarni znajdującej się na szczycie, można spojrzeć na Wilno z dystansu dzielnicy Karoliniškės, w której stoi wieża. Od początku miała być ona symbolem wyższości radzieckiej myśli technicznej nad myślą zachodnią. Mierzy 326,5 m wysokości, czyli więcej niż wieża Eiffla; także wagą bije francuskiego kolosa na głowę – żelbet wileńskiej wieży waży ok. 25–30 tys. ton. Budowla w założeniu miała też zdominować wieże kościołów starego Wilna i stanowić zwieńczenie rozpościerającego się pod nią morza betonowych blokowisk. Jak się później okazało – wileńska wieża stała się symbolem również innych wartości. 13 stycznia 1991 r., mimo piestrojki i głośności o cieplej przeciw twarzy Gorbaczowa, władza sowiecka użyła wojska przeciwko narodowi, który chciał sam o sobie stanąć. W walkach o wieżę

▲ Wieża telewizyjna

telewizyjną z udziałem rosyjskich czołgów zginęło 14 osób. Wieżę zdobyto i okupowano przez ponad pół roku, przy czym została ona zrujnowana. Ponieważ Rosjanie nie zdecydowali się zaatakować drugiego ogniska kontrrewolucji – budynku litewskiego sejmu, imperium odniosło tylko połowiczne zwycięstwo, które zresztą okazało się pyrrusowym, bo ZSRR wkrótce upadł.

Zwiedzanie centrum zacznijmy od **prospektu Giedymina** (Gedimino prospektas). Budynek litewskiego **sejmu** (sejmas) to lokalny i – niestety – nieudany przykład importu zachodnich wzorców szklanych

domów z początku lat 80. XX w. Plac, przy którym stoi sejm, nazywa się dziś Niepodległości (Nepriklausomybės aikštė). Nazwa dosłowna, bowiem to tutaj 11 marca 1990 r. Litwa, jako pierwsza republika radziecka, ogłosiła swą niezawisłość. Również tutaj tę niepodległość obroniła dzięki determinacji wielu tysięcy ludzi. 13 stycznia 1991 r. ze względu na masową obecność Litwinów w tym miejscu, Rosjanie nie podjęli szturm na sejm. Pamiątką tych wydarzeń są pozostałości betonowych zapór przeciwczołgowych i drutów kolczastych, pozostawione od strony Wilii (Neris). Betonowe

umocnienia zdobi oryginalne graffiti z tamtego okresu, w którym bardzo wymowny jest powtarzany wielokrotnie napis „Laisva Lietuva” – „Wolna Litwa”.

Prospekt Giedymina wielokrotnie zmieniał nazwę – był aleją Świętojejską, potem Mickiewicza, Giedymina, Stalina, Lenina, dziś ponownie Giedymina. Po przekroczeniu mostu na Wilii zaczyna się ulica Mickiewicza (Mickėvičiaus). Spod budynku sejmu, po drugiej stronie Wilii, widać dzielnicę **Zwierzyniec** (Žvėrynas) z potężną bryłą **Cerkwi Znamieńskiej** (Žvėrynės). Zwierzyniec powstał z parcelacji niedysyjszych terenów

Kup książkę

Poleć książkę

Kup książkę

Poleć książkę

Litwa, Łotwa i Estonia

- Zabytkowe starówki
- Małownicze warownie
- Mieszanka kultur
- Wydmy i piaszczyste plaże
- Bursztyn – bałtyckie złoto

foto: na okładce: Shutterstock.com

Litwa, Łotwa i Estonia to kraje bliskie Polsce geograficznie i związane z nią swoją historią. Dość rzadko bierze się je jednak pod uwagę, planując urlop – wielka szkoda! Uwiodą bowiem urokiem barokowych i secesyjnych starówek, oczarują nieskażonym pięknem rezerwatów przyrody, a piaszczyste nadbałtyckie plaże ukoją stargane nerwy. Pozwól się znów zaskoczyć nieodpartemu powabowi wybrzeża Bałtyku!

 travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje ułatwią zaplanowanie podróży. Przewodnik uzupełniają czytelne mapy, starannie dobrane zdjęcia i liczne ramki z ciekawostkami. Wszystko to w połączeniu z poręcznym formatem i atrakcyjną szatą graficzną sprawia, że Travelbook to najlepszy wybór dla ciekawych świata.

 Bezdroża
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Nr katalogowy: 15859

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-246-8627-8

9 788324 686278 >

Cena 24,90 zł

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA